

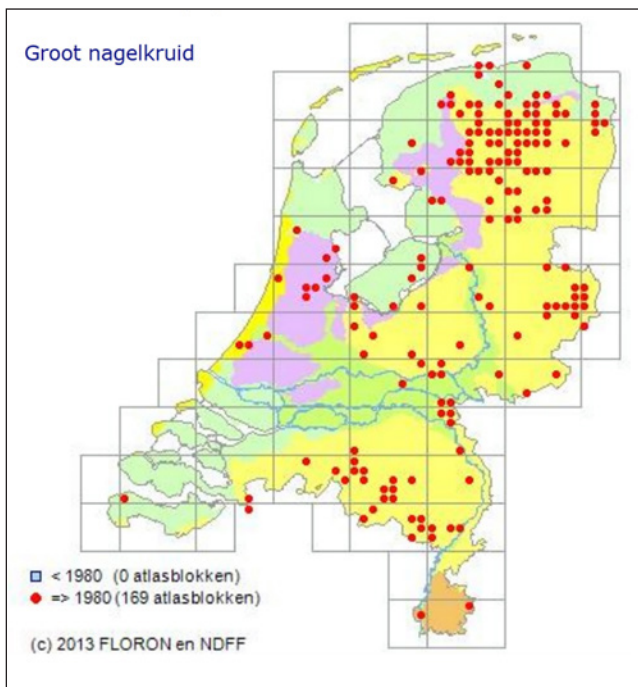
Exoten rubriek

Hinko Talsma

Groot nagelkruid - (*Geum macrophyllum* - Grut nagelkrûd) is een nog relatief onbekende en ongemerkt wijd verspreide nieuwkomer. Op de najaarsbijeenkomst 2012 van FFF/FLORON Fryslân bleken verschillende floristen de soort niet te kennen. Daarom leek het mij een goed idee om eens een stukje over deze plant te schrijven. De soort is pas voor het eerst opgenomen in de 23ste druk van de Heukels (van der Meijden 2005). Samen met de sterke gelijkenis met Geel nagelkruid (*Geum urbanum* - Nagelkrûd) verklaart dit misschien de onbekendheid van de soort. In de tekst van de Heukels wordt verwezen naar van der Ploeg (1999). Hierin beschrijft D.T.E. van der Ploeg de eerste waarneming van (*Geum macrophyllum*) in Nederland, notabene in Gorredijk (1992). De soort is oorspronkelijk afkomstig uit Noord-Amerika en Oost-Siberië. Hij is in Nederland voornamelijk te vinden in urbane gebieden en op de pleistocene zandgronden. Opvallend vaak staat de soort langs bospaadjes, in de eerste paar honderd meter vanaf de parkeerplaats het bos in. Waarschijnlijk worden de zaden door uitgelaten honden verspreid. Voor de verspreiding in Nederland zie figuur 1. Van der Ploeg stelt dat de plant weinig sierwaarde heeft en niet in de handel verkrijgbaar is. Bax (2000) noemt de lokale heemtuin als bron van verwildering in Oosterbeek. Voor een recent verspreidingsbeeld zie figuur 1 (Floron-NDFF).

Figuur 2. Groot Nagelkruid, Peizermade (Dr) 31 mei 2010 (foto Bert Lanjouw).

Figuur 1. Verspreiding van Groot nagelkruid voor en na 1980.

Herkenning

Groot nagelkruid lijkt zoals gezegd sterk op Geel nagelkruid en is in principe de Noordamerikaanse tegenhanger van deze laatste. Beide soorten kunnen op vergelijkbare plaatsen tegenkomen. Groot nagelkruid is opvallend fors, hij kan meer dan een meter groot worden (figuur 2). Toch heeft de naam betrekking op de grote bladeren (macro = groot, phyllum = blad). De wortelbladeren hebben een opvallende ronde of niervormige eindlob, veel groter dan de overige deelblaadjes. In de Heukels wordt als verschil met Geel nagelkruid gesproken over meer vruchtjes per hoofdje en de grotere stengelbladeren met grote, ronde eindlobben.

De voor nieuwe soorten zeer volprezen New flora of the British Isles (Stace, 2010) geeft als kenmerken:
G.urbanum: vruchtjes < 150, hoofdjes rond, bloembodem dicht behaard > 1mm
G.macrophyllum: vruchtjes > 150, hoofdjes eirond, bloembodem schaars behaard < 1mm

De Heukels heeft het over resp. circa 80 vruchtjes tegen 120-200 vruchtjes per hoofdje. Behalve dat de flora's het niet helemaal eens zijn over het aantal vruchtjes, is het niet altijd een even praktisch kenmerk. Het gemakkelijkste veldkenmerk zijn dan ook de kelkblaadjes; deze zijn tijdens de bloei strak teruggeslagen, met de punten helemaal tegen de bloemsteel aan (figuur 3). Bij Geel nagelkruid zijn de kelkblaadjes pas na de bloei teruggeslagen. In de praktijk kom je regelmatig exemplaren tegen waarbij de kenmerken niet even goed zichtbaar zijn. Je moet daarom meer exemplaren uit een populatie bekijken, zoals een goede florist altijd behoort te doen. Als de plant én veel vruchtjes per hoofdje heeft én goed teruggeslagen kelken én grote bladeren met een grote ronde eindlob, dan kun je wel zeker zijn dat je met Groot nagelkruid te doen hebt. Ter controle kun je ook nog kijken of de stijl kleine klieren heeft. Overigens schijnen beide nagelkruiden ook met elkaar te kunnen hybridiseren. Dit is bij mijn weten nog niet uit Nederland gemeld, maar het zou me niet verbazen als ook hier vruchtbare hybriden voorkomen.

Geen probleem

Groot nagelkruid heeft vrijwel geruisloos z'n plekje veroverd, niet alleen in Nederland, maar ook in omliggende landen. Tot problemen heeft deze nieuwkomer (nog) niet geleid. In de nieuwe veldgids Exoten (Leewis *et al.* 2013) is deze soort niet opgenomen. Deze gids heeft ook niet als doel gehad een uitputtend overzicht te geven van alle

exoten in Nederland. Het zou ondoenlijk zijn om alle exotische vaatplanten die in Nederland voorkomen op te nemen (mond. med. Leni Duistermaat). Van een echte invasieve exoot is bij Groot nagelkruid dan ook geen sprake. Het is zeker een algemeen voorkomende exoot. Voldoende om een plekje in deze rubriek te verdienen.

Literatuur

- Meijden, R. van der, 2005.** Heukels' Flora van Nederland. Drieëntwintigste druk. Wolters-Noordhoff, Groningen/Houten.
- Stace, C., 2010.** New flora of the British Isles. 3rd edition. Cambridge University Press, Cambridge, UK.
- Ploeg, D.T.E. van der, 1999.** *Geum macrophyllum* Willd. ook in Nederland, Gorteria 25: 17-19.
- Bax, G.M., 2000.** *Geum macrophyllum* Willd. op verschillende plaatsen en al lang in Nederland. Gorteria 26: 19-19.
- Kooistra, Y. & H.N.Talsma red., 2009.** Nije list fan Fryske plantenammen. Fryske Akademy, Leeuwarden en BvS Dieuwke Melchers, Oudemirdum.
- Leewis, R., L. Duistermaat, A. Gittenberger, T. van der Have, M. Soes en J. van Valkenburg, 2013.** Veldgids Exoten. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- www.verspreidingsatlas.nl/plantenplantenforum waarneming.nl (http://forum.waarneming.nl)**

*Hinko Talsma
Gudsekop 34
8604 EB Sneek
Mailadres: hntalsma@gmail.com*

Figuur 3. Groot Nagelkruid, Peizermade (Dr) 31 mei 2010 (foto Bert Lanjouw)..